

Ivana D. Ivanić

Univerzitet u Novom Sadu
Filozofski fakultet, Odsek za rumunistiku
ivana.ivanic@ff.uns.ac.rs

Originalni naučni rad
UDC: 371.3::811.135.1'342]:004.738.5
UDC: 378.147:004(-057.87):616.98
COVID19
DOI: 10.19090/MV.2023.14.227-252

Ema B. Durić

Univerzitet u Novom Sadu
Filozofski fakultet, Odsek za rumunistiku
ema.duric@ff.uns.ac.rs

Marija M. Nenadić Žurka

Rumunska akademija nauka
Institut za istoriju i teoriju književnosti „Đ.
Kalinesku”, Bukurešt, Rumunija
masha_nenadic@yahoo.com

DA LI JE ONLAJN NASTAVA ADEKVATNA ZA SVE STUDENTE KOJI UČE RUMUNSKI JEZIK KAO STRANI? STUDIJA SLUČAJA

APSTRAKT: Nastava na daljinu, iako odavno poznata metoda učenja, u poslednjih nekoliko godina predstavlja vid revolucionarne nastave u domenu primene savremenih tehnologija u nastavi i upotrebi IKT-a (informaciono-komunikacionih tehnologija). Upotreba IKT alata u nastavi na univerzitetskom nivou predstavlja temu o kojoj se sve češće govori. Rumunski jezik ima status maternjeg jezika u Vojvodini, a na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu izučava se i predaje već četiri decenije. Deceniju unazad pretrpeo je dosta promena, pre svega u kontekstu promocije jezika, zainteresovanosti studenata za njegovo učenje, ali su zabeležene i promene u pristupu rada i učenju. Nakon pandemije virusa SARS-CoV-2 i dve godine „prinudne” onlajn univerzitetske nastave (akademske godine 2019/2020. i 2020/2021. zbog epidemioloških razloga), urađeno je ispitivanje stavova studenata, neposredno nakon završetka letnjeg semestra. Ispitivanje nije predstavljalo predispitnu obavezu za studente koji su pohađali nastavu. Namera autorki je da istraže da li je onlajn nastava adekvatna za većinu studenata ili se i u ovakvim situacijama poput pandemije nastava mora prilagoditi.

Ključne reči: onlajn nastava, učenje stranog jezika na daljinu, rumunski jezik.

IS ONLINE LEARNING ADEQUATE FOR ALL ROMANIAN LANGUAGE STUDENTS? A CASE STUDY

ABSTRACT: Distance learning, although a long-known method of learning, has in the last few years been a form of revolutionary teaching in the field of application of modern technologies in teaching and the use of ICT (Information and Communication Technologies). The use of ICT tools in teaching at the university level is a topic that is

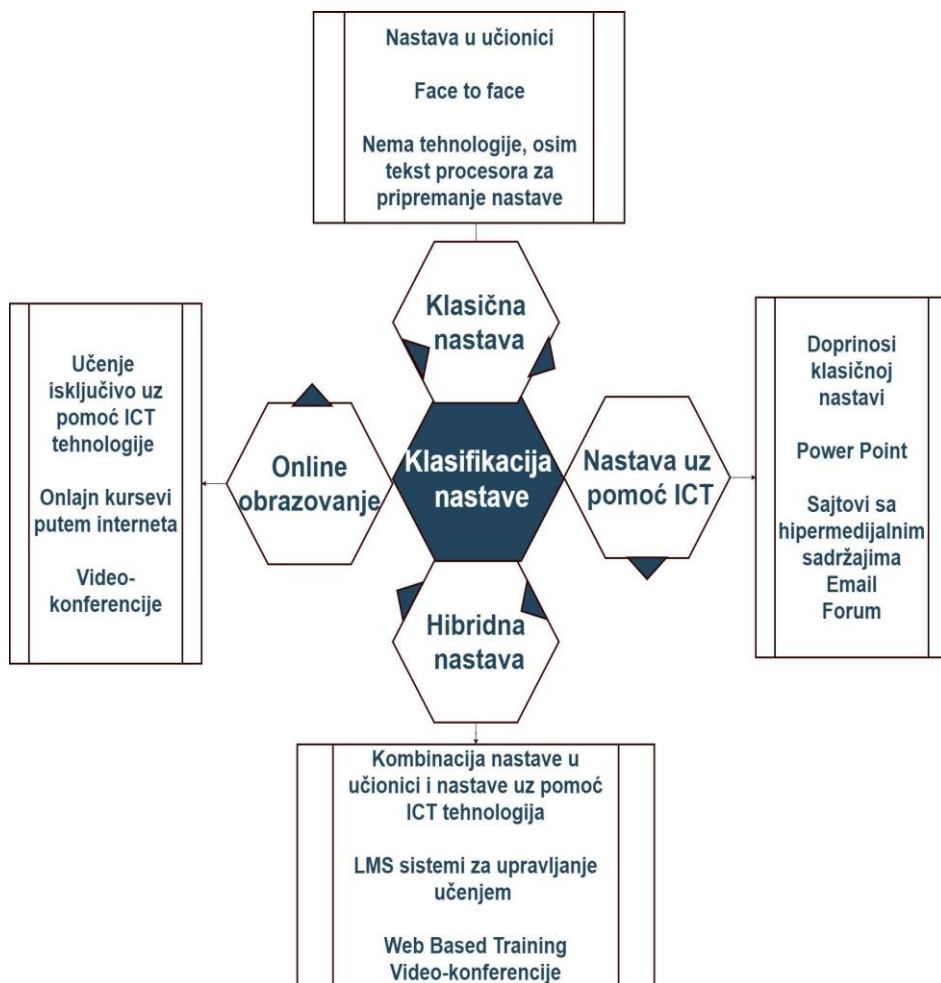
discussed more and more often. The Romanian language has the status of a mother tongue in Vojvodina and it has been studied and taught at the Faculty of Philosophy in Novi Sad for four decades. A decade ago, it underwent a lot of changes, primarily in the context of language promotion, students' interest in learning it, but also changes in the approach to work and learning. After the worldwide SARS-CoV-2 virus pandemic and two years of online classes, a survey of students' attitudes was conducted immediately after the end of the summer semester and it was not a pre-exam obligation for students who attended classes. The intention of the authors is to investigate whether online teaching is adequate for the majority of students or if in such cases the teaching must be adapted.

Key words: online teaching, remote language learning, Romanian language.

1. UVOD

Učenje i nastava stranog jezika na daljinu sve su prisutniji u školskim sistemima mnogih tehnološki razvijenih zemalja, posebno u visokoškolskom obrazovanju (Đukić Mirzayantz 2016: 183). Tema koja se bavi primenom informaciono-komunikacionih tehnologija je u Srbiji vrlo aktuelna i posmatra se iz različitih perspektiva. IKT alati se u nastavi vrlo često upotrebljavaju bez prethodne obuke kako nastavnika i profesora tako i samih učenika-studenata (Ivanić & Popović 2021: 180). Zbog toga se neretko dešava da nastavnici odustanu od njihove upotrebe u nastavi ukoliko su korisnički i informacioni interfejs aplikacije preteški ili komplikovani za upotrebu. U većini slučajeva nedostaju priručnici i podrška, odnosno sajtovi i mobilne aplikacije koji bi se bavili pristupom „znati kako sa e-learningom u nastavi” (Ivanić i dr. 2019: 59).

Nastava se u Srbiji može klasifikovati na sledeći način: klasična nastava, nastava uz pomoć IKT-a, hibridna nastava i onlajn nastava. Klasična nastava, činjenica je, bez upotrebe savremenih tehnologija gotovo da ne postoji (Đelošević 2010: 18, prilagodila Ivanić 2020). Ivanić (2020: 34) je predstavila tipove nastave prema njenoj upotrebi (v. Sliku 1). Pre bilo kakvog uvođenja savremenih tehnologija u nastavu, potrebno je odrediti tip nastave koji je adekvatan za sve učesnike obrazovnog procesa u tom trenutku.

Slika 1. Klasifikacija nastave (Đelošević 2010: 18, prilagodila Ivanić 2020)

Posebno treba istaći i činjenicu da danas govorimo i o učenju jezika uz pomoć proširene stvarnosti. Ono što nam svakako sledi u godinama koje su pred nama jesu: metaverse, mobilna proširena stvarnost i pametna kontaktna sočiva sa ugrađenim kamerama.

Kod uvođenja novih tehnologija – na bilo kom nivou učenja ili studija – potrebno je razmišljati o prednostima i pozitivnim aspektima (v. Sliku 2) (Ivanić i Popović 2021: 182).

Slika 2. Parametri za kvalitetno učenje (Ivanić i Popović 2021: 182).

Odvijanje redovne nastave na svim obrazovnim nivoima je zbog pandemije virusa SARS-CoV-2 pretrpelo mnoštvo izmena, počevši od preventivnih epidemioloških (i bezbednosnih) mera, izmena u trajanju časova, mesta na kom se odvija nastava, kao i načina održavanja časova. Izmeštanje nastave iz učionica i prelazak na nastavu na daljinu obeležilo je ispitivane dve akademske godine i bilo je sveprisutno. Studenti/učenici su iz udobnosti i bezbednosti svojih domova pratili nastavne sadržaje putem onlajn (eng. *online*) nastave, uključeni preko svojih personalnih računara (tableta, laptopova, mobilnih telefona) i povezani putem umreženih platformi (Google Classroom, Discord i sl.) i aplikacija (Zoom, Skype, Google Meet i sl.). Takav vid nastave ima svojih prednosti i nedostataka, a neke od njih smo već naveli: tip nastavnog sadržaja, osnovne IKT kompetencije nastavnika i učenika i njihovo (ne)slaganje, motivacija za rad od kuće, zanimljivost sadržaja koji se prenosi putem onlajn nastave i dr. Istraživanja su pokazala mnoštvo zanimljivih rezultata iz pomenutih oblasti, uključujući i one oblasti koje za sad nisu spomenute, kao što su područje psihologije ličnosti (osobine, stavovi, navike, empatija i sl.), područje sociologije i kulture, antropologije, neurologije, pedagogije, itd.

Ivanić i dr. (2019) navode da su promene – neminovne u obrazovnom procesu – kao što su upotreba savremenijih metoda rada i korišćenje inovacija u nastavi, ali i ulazak Rumunije u Evropsku uniju, otvorile mnoge mogućnosti. Istraživanja¹ su pokazala da se broj zainteresovanih studenata za učenje rumunskog jezika povećao. Primena savremenih tehnologija u nastavi rumunskog jezika je već prve godine dala dobre rezultate (Ivanić et al. 2019: 45). Od izuzetne je važnosti bilo uspostaviti adekvatan vid onlajn nastave, mada to svakako možemo istaći i kao preduslov za odvijanje bilo kog vida nastave.

Adekvatnost nastave moguće je proveriti nakon završetka nastave, ispitivanjem mišljenja učenika i sticanjem uvida u njihovo postignuće, kao što su ocene, spremnost da odgovaraju gradivo na času i sl. Moguće je, naravno, upotrebljavati različite strategije na samim časovima, menjati pristupe i tok časa kako bi se odmah videle reakcije studenata/učenika i potencijalne implikacije koje bi takav metod ostvario na samu nastavu i atmosferu u učionici – bila ona virtuelna ili realna. Ne sme se svakako izgubiti iz vida činjenica da nastavnik na samim časovima mora da vodi računa o velikom broju faktora, uz „bitku” koju nemali broj nastavnog kadra „vodi” sa poznavanjem i upotrebom IKT-a. Učenici, a vrlo često i studenti, ne mogu da se naviknu na promene koje su rapidne i sveprisutne, a sve to utiče na njihovu motivaciju, pažnju i koncentraciju. Uloga nastavnika i profesora je, pored spremnosti za podučavanje gradiva, da sa učenicima održava pozitivnu atmosferu u učionici, da bude spreman da čuje njihove stavove, molbe, žalbe i pitanja, kako bi se sačuvao osećaj sigurnosti i pripadnosti radnoj atmosferi. To bi naposljetku imalo brojne pozitivne posledice na produktivnost i efikasnost nastave.

¹ Više o studijama koje se bave primenom IKT-a u nastavi rumunskog jezika na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu, o dobrim i lošim aspektima primene novih tehnologija u: Grujić, Janjić and Krneta 2016; Ivanić 2020; Ivanić and Popović 2021; Ivanić and Spariosu 2020; Ivanić, Spariosu i Vintila 2018, 2019; Janjic 2017, 2015a, 2015b; Janjić, Petković and Grujić 2015; Janjić, Petković and Popović, 2016; Janjić and Popović 2015a, 2015b, Janjic and Badesku 2012, Janjic and Sabo 2012, Janjić and Spariosu 2015, 2016; Janjić, Usulesku-Miličić i Spariosu 2012, 2013, 2014; Janjic and Ursulesku 2014; Popović and Janjic 2012, Rajović, Petković, and Ivanić 2018; Sabo and Janjic 2012; Spariosu 2014; Spariosu, Ursulescu-Miličić, and Janjić 2013.

2. OPIS ISTRAŽIVANJA, METOD I CILJEVI

U cilju prikupljanja podataka, za potrebe ovog rada osmišljen je upitnik² za studente koji su pohađali onlajn nastavu rumunskog kao stranog jezika po izboru, u okviru plana i programa osnovnih studija na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu. Anketiranje je organizovano neposredno nakon završetka letnjeg semestra, stoga nije predstavljalo predispitnu obavezu za studente koji su pohađali nastavu rumunskog jezika kao stranog. Učešće studenata u procesu anketiranja bilo je dobrovoljno i anonimno. Ukupan broj studenata koji su pohađali onlajn časove za vreme pandemije je 23, pre svega jer su grupe za učenje rumunskog jezika kao stranog male. Upitnik je popunilo 16 studenata. Sam upitnik je sačinjen od tri bloka pitanja. U sva tri bloka moguće je dati samo jedan odgovor, odnosno obeležiti samo jedno polje kao odgovor. Svako pitanje je formulisano u vidu linearne skale sa ponuđenim odgovorima na skali od 1 (*Uopšte se ne slažem*) do 5 (*Slažem se u potpunosti*). Sva pitanja u anketi bila su zatvorenog tipa, a imala su za cilj da ispituju stavove studenata, odnosno njihovo (ne)slaganje u vezi sa unapred datim tvrdnjama korišćenjem ponuđene skale za odgovor. U prvom bloku studenti su, pored popunjavanja biografskih podataka (pol i uzrast), odgovarali na pitanja koja se uopšteno tiču onlajn nastave – njene adekvatnosti, lakoće primene i ličnog doživljaja studenata u vezi sa onlajn nastavom. Drugi blok pitanja bio je vezan za onlajn nastavu rumunskog jezika kao stranog – njene adekvatnosti, lakoće primene, dostupnosti i verodostojnosti informacija i sl. Treći blok pitanja usmeren je na emocionalni status studenata – da li su bili zadovoljni ili zabrinuti i u kojoj meri. Interesovala nas je svest studenata o mentalnom zdravlju tokom pohađanja onlajn nastave rumunskog jezika kao stranog. Upitnik je sačinjen uz pomoć Gugl Forms platforme (Google Forms), svi studenti koji su dobili link mogli su nesmetano pristupiti istraživanju, uz obaveznu zaštitu podataka o identitetu i mogućnost nesmetanog odustajanja u bilo kom trenutku. Procenjeno vreme za celokupan proces anketiranja bilo je između 15 i 20 minuta.

² https://docs.google.com/forms/d/127hKcvNN2u4aGr5xaTnFEyecetV-apGadl3DEvTx_Ts/edit?ts=62c57625

2.1. Ciljevi i hipoteze

Kako je sam cilj istraživanja ispitivanje mišljenja studenata u vezi sa adekvatnošću onlajn nastave, kako rumunskog jezika po izboru tako i onlajn nastave uopšte, najbolje i najefikasnije rešenje predstavljao je upitnik u kratkoj, onlajn formi, nadasve zbog dostupnosti, vremenske ekonomičnosti i preglednosti rezultata. Na samom početku formirane su sledeće hipoteze:

1. Studenti ne misle da su onlajn nastava i nastava uživo podjednako delotvorni tipovi nastave.
2. Studentima je teže da budu u ulozi studenta iz udobnosti svog doma.
3. Studentima je lakše da prate sve nastavne sadržaje na jednom mestu.
4. Studentima je lakše učenje rumunskog jezika kao stranog putem onlajn nastave.
5. Onlajn nastava je pozitivno uticala na osećaj blagostanja i sigurnosti studenata tokom pandemije virusa SARS-CoV-2 (Covid 19).

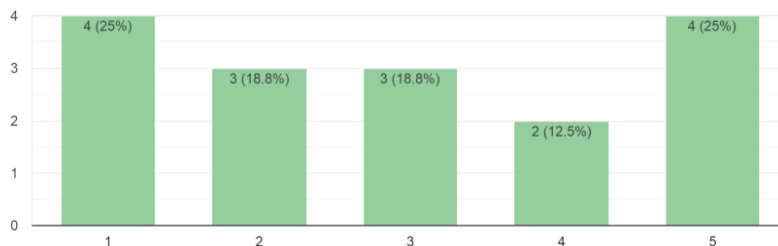
3. ANALIZA I REZULTATI

U ukupnom uzorku prisutna je nejednaka raspodela polova, koja je bila prisutna i na samim časovima jezika. Od ukupnog broja anketiranih studenata, 69% čini ženski pol, 19% muški pol, dok je nešto niži procenat od 12% rezervisan za studente koji nisu želeli da se izjasne u vezi sa polom (opcija *Ne bih da se izjasnim*). Dominantan je uzrast ispitanika između 21 i 24 godine (62%), uzrast od 16 do 20 godina obuhvata 25% uzorka, a uzrast od 25 do 28 godina obuhvata 12% uzorka.

Prvi blok pitanja, koji obuhvata pitanja koja se uopšteno tiču onlajn nastave, pokazuje donekle ujednačene stavove ka slaganju sa tvrdnjama. Uopšteno govoreći, većina studenata posmatra onlajn nastavu kao interesantan i prijatan vid učenja (56%), dok se nešto niži procenat (37,5%) delimično slaže sa navedenom tvrdnjom. Najzanimljiviji nalaz je svakako u vezi sa tvrdnjom: *Onlajn nastava bi mogla u potpunosti da zameni učenje licem u lice* (v. Grafikon 1), gde su mišljenja studenata podeljena: 43,8% studenata smatra da se ovaj vid nastave ne može zameniti, dok 37,5% smatra da može, a 18,8% nije sigurno da li onlajn nastava može u potpunosti zameniti učenje licem u lice.

Online nastava bi mogla u potpunosti da zameni učenje licem u lice.

16 responses

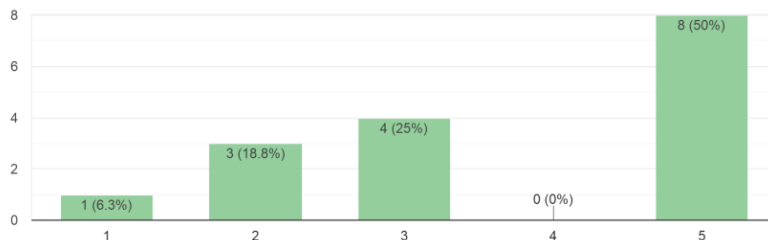

Grafikon 1. Onlajn nastava može da zameni učenje *licem u lice*

Nadovezujući se na odnos između tradicionalne i onlajn nastave, nekoliko rezultata koji jasnije govore u prilog tradicionalnoj nastavi je u kontekstu odricanja i prilagođavanja nastavi, gde 50% studenata zastupa stav da onlajn nastava podrazumeva više odricanja u odnosu na tradicionalnu, dok ostali rezultati više govore o tome da studenti nisu sigurni kako bi odgovorili na ovo pitanje, ili zbog toga što su odricanja podjednaka u oba tipa nastave ili zbog višeznačnosti pojma odricanja u ovom kontekstu (v. Grafikon 2).

Online nastava podrazumeva više odricanja u odnosu na tradicionalnu nastavu.

16 responses

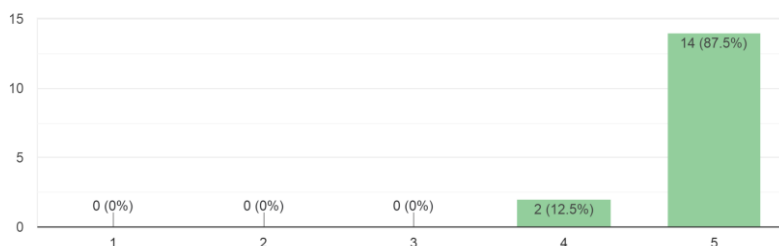

Grafikon 2. Onlajn nastava podrazumeva više odricanja u odnosu na tradicionalnu nastavu

U odnosu na tradicionalnu nastavu, gde je gradivo moguće pratiti iz više različitih materijala (udžbenika, priručnika, beleški i sl.), onlajn nastava omogućava dostupnost celokupnog nastavnog materijala na jednom mestu, u okviru platforme na kojoj se nastava održava (Google Classroom, Moodle, Skype, Discord i sl.) ili pohranjivanje materijala na personalnim računarima studenata. To su i sami studenti smatrali velikom prednošću onlajn nastave u odnosu na tradicionalnu, jer je nastava time znatno olakšana (62%), te bismo

u skladu sa tim mogli očekivati potvrđivanje treće hipoteze. Studenti u višim procentima navode slaganja da onlajn nastava u najvećoj meri odgovara njihovom načinu učenja (44% saglasni i 25% delimično saglasni), da onlajn nastava adekvatno prati gradivo (87%, v. Grafikon 3), da je putem onlajn nastave moguće naučiti nešto novo i pripremiti ispite (62%) i da onlajn nastava predstavlja efikasan metod učenja (56%).

Online nastava adekvatno prati gradivo.
16 responses

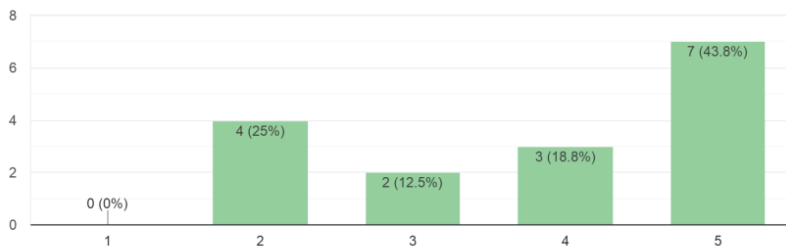

Grafikon 3. Onlajn nastava adekvatno prati gradivo

Kod pitanja da li je *Onlajn nastava manje stresan metod učenja* odgovori su delimično potvrdili ovu tvrdnju (43% saglasni, 25% delimično saglasni). Rezultati koji takođe variraju među studentima tiču se tvrdnje da onlajn nastava olakšava proces učenja, za koju rezultati variraju između dva suprotna stava (v. Grafikon 4) – od 25% za gotovo potpuno neslaganje do 44% za slaganje u potpunosti. Ovi rezultati mogu govoriti u prilog individualnim razlikama u doživljaju procesa učenja, navika i tipa učenja koji odgovaraju svakom studentu ponaosob, metodama učenja kojima se služe i sl., gde nekima više odgovara tradicionalna nastava i okruženje (učenje putem saradnje, projekata, demonstracija na času i sl.), a nekima virtuelna učionica predstavlja sasvim adekvatno rešenje (onlajn alati i aplikacije, prezentacije, grafičko-vizuelni tip učenika i sl.)

Online nastava olakšava proces učenja.

16 responses

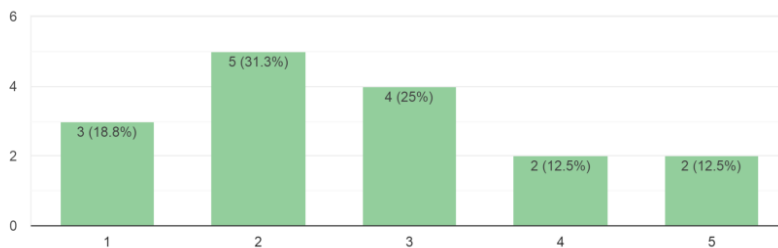
Grafikon 4. Onlajn nastava olakšava proces učenja

Slaganje među anketiranim studentima u velikom procentu prisutno je u tvrdnjama da *onlajn nastava podrazumeva dobro vladanje kompjuterskim veštinama* (62%), kao i da njihov subjektivni osećaj u vezi sa sopstvenim kompetencijama u vezi sa kompjuterskim veštinama odgovara onome što onlajn nastava u kontekstu tih veština podrazumeva i zahteva (62%).

Drugi blok pitanja, koji obuhvata pitanja koja se tiču onlajn nastave rumunskog jezika kao stranog, pokazuje slaganje u visokom procentu u vezi sa tvrdnjom da je onlajn nastava rumunskog jezika kao stranog dobro organizovana (87%), a povodom prisutnosti određenih nedostataka u vezi sa takvim vidom nastave, stavovi studenata variraju. Većina odgovora anketiranih studenata pokazuje neslaganje sa tvrdnjom o prisustvu nedostataka (v. Grafikon 5).

Online predavanja rumunskog jezika imaju određene nedostatke.

16 responses

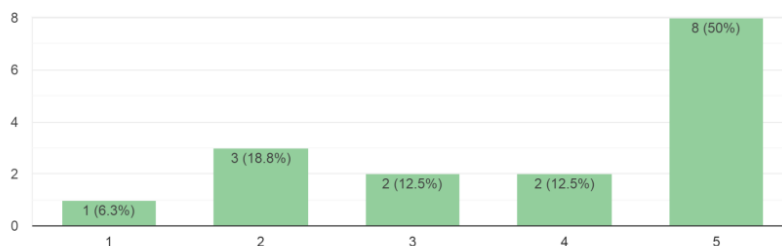
Grafikon 5. Onlajn predavanja rumunskog jezika imaju određene nedostatke

Kada je u pitanju lakoća učenja i praćenja onlajn nastave rumunskog jezika po izboru, odgovori studenata takođe variraju, ali pokazuju tendenciju ka visokom

slaganju sa navedenom tvrdnjom (50%). Zadovoljavajući zaključak iz ovakvog prikaza rezultata bio bi sledeći: različiti tipovi učenika i njihove različite dispozicije svakako dovode do neslaganja u vezi sa jednom metodom, u ovom slučaju onlajn nastave (v. Grafikon 6). Tvrdnja koja se tiče porasta efikasnosti korišćenjem prezentacija, audio i video materijala pokazuje veće slaganje među odgovorima (56% u potpunosti saglasni, 37% saglasni) što govori u prilog činjenici da su primena savremenih tehnologija, e-učenja i onlajn platformi uz već poznate i korišćene tehnike (prezentacije, audio i video materijali) svakako dobrodošli. Posebno kod učenja i usvajanja stranog jezika na daljinu, ali i u kontekstu tradicionalne nastave jezika, gde je potrebno jezik i kulturu jednog naroda približiti studentima, omogućiti im da se poistovete, zainteresuju i dožive date obrasce kao relevantne za učenje jezika.

Rumunski jezik je lakše učiti putem online nastave pomoću tehnika e-učenja.

16 responses

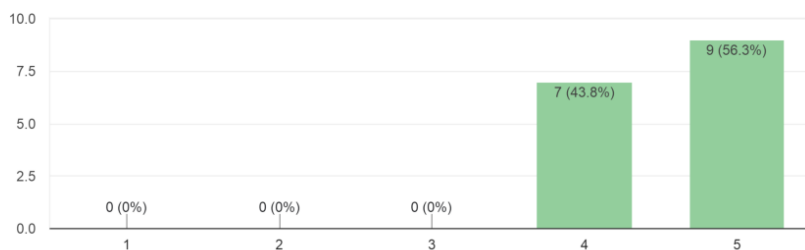
Grafikon 6. Rumunski jezik je lakše učiti uz pomoć tehnika e-učenja

Osećanje prijatnosti i sigurnosti su neophodni u kontekstu učenja, kako bi ono bilo na optimalnom nivou, podstičuće i motivišuće. Na taj način student dobija prostor da sagleda svoje kompetencije i pronađe način da ih podeli sa drugima, profesorom/nastavnikom i drugim učenicima/kolegama. Na tvrdnje koje se odnose na osećaj prijatnosti (56%) i sigurnosti (62%) tokom onlajn nastave rumunskog jezika kao stranog, prisutna su visoka slaganja među studentima, dok određen procenat odgovora zauzima sredinu skale. To govori u prilog činjenici da studenti nisu sigurni koliko onlajn nastava značajno utiče na njihov osećaj sigurnosti i prijatnosti. Kada je u pitanju nastava rumunskog jezika kao stranog 62% studenata se slaže sa tvrdnjom da je takav tip nastave zapravo omogućio da se učenje rumunskog jezika kao stranog doživi kao manje stresno. Uz prisutna neslaganja među stavovima o istovetnosti tradicionalne i onlajn nastave jezika – iako je prepoznato da onlajn nastava adekvatno prati gradivo – studenti takođe ističu

slaganje sa tvrdnjama da se pored toka onlajn nastave, ni sam njen kvalitet značajno ne razlikuje u odnosu na tradicionalnu nastavu (56% saglasni u potpunosti i 38% saglasni). U vezi sa ovom tvrdnjom ne bi trebalo zanemariti i nešto niže procenete (19% nisu saglasni) – u oba slučaja se uopšte ne slažu sa tvrdnjama o istovetnosti toka i kvaliteta dva tipa nastave rumunskog jezika kao stranog. Što se tiče sticanja neophodnog nivoa znanja rumunskog jezika, u kontekstu onlajn nastave, isključivi su odgovori na delu skale visokog slaganja (v. Grafikon 7) – (56% saglasni u potpunosti i 44% saglasni), koji se takođe pojavljuju i pri slaganju studenata sa tvrdnjom da se onlajn nastava rumunskog jezika kao stranog odvija na jasan i logičan način (62% saglasni u potpunosti i 37% saglasni). Posebno ističemo rezultat koji iskazuje da je onlajn nastava rumunskog jezika zainteresovala studente da bolje upoznaju kulturu, narod i jezik Rumunije (62%).

Online nastava je uspeła da mi obezbedi neophodno znanje rumunskog jezika.

16 responses

Grafikon 7. Onlajn nastava je uspeła da mi obezbedi neophodno znanje

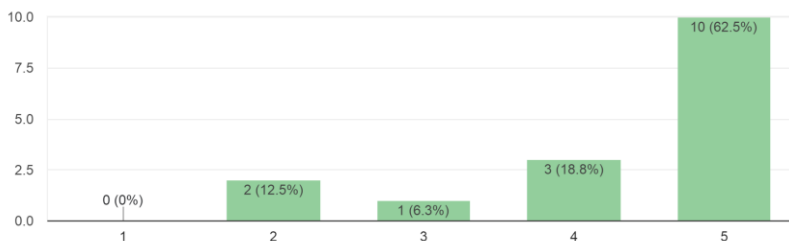
Utisak o tome koliko je profesor bio dostupan za potrebe studenata tokom onlajn nastave (imejl korespondencija i konsultacije) predstavlja važan faktor za održavanje osećaja uključenosti i zainteresovanosti profesora za potrebe studenata, ali i za pružanje pomoći studentima prilikom rešavanja zadataka, dodatnih objašnjenja i sl. Studenti su u visokom procentu pokazali slaganje sa tvrdnjom da tokom onlajn nastave rumunskog jezika kao stranog dostupnost profesora nije narušena (56% saglasni u potpunosti, 37% saglasni).

Kada je reč o studenstkoj pažnji i koncentraciji tokom onlajn nastave, subjektivni osećaj studenata koji možemo pretpostaviti na osnovu stepena slaganja sa tvrdnjama ostavlja nas u nedoumici. Naime, na pitanje u vezi sa ometanjem toka nastave rumunskog jezika po izboru korišćenjem platformi (Zoom, Skype, Google Meet i sl.), odgovori studenata su isključivi sa slaganjem da tok nastave nije značajno narušen (69%), što govori u prilog ranijem poistovećivanju dva tipa

nastave (kada je u pitanju tok, kvalitet i jasnoća). Međutim, kada je reč o pažnji i koncentraciji, rezultati su kontradiktorni, jer se u prvoj tvrdnji studenti u većem broju slučajeva slažu da odvijanje onlajn nastave rumunskog jezika po izboru putem platformi pozitivno utiče na njihovu pažnju i koncentraciju (62%) (v. Grafikon 8).

Odvijanje online nastave rumunskog jezika po izboru putem platformi (Zoom, Skype, Google Meet i sl.) pozitivno utiče na moju pažnju i koncentraciju.

16 responses

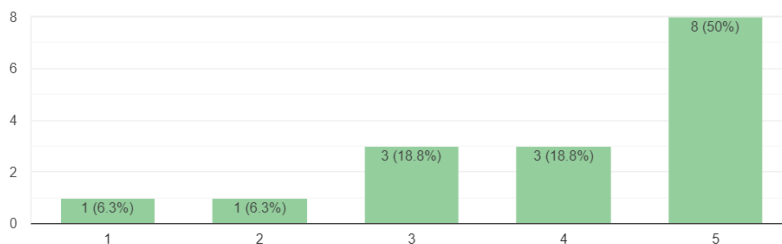

Grafikon 8. Nastava rumunskog jezika pozitivno utiče na moju pažnju

U drugoj tvrdnji, koja je ciljano suprotnog značenja, odgovori studenata veoma variraju. Dobili smo razne odgovore (ne)slaganja sa tvrdnjom da onlajn nastava rumunskog jezika putem platformi deluje ometajuće na njihovu pažnju i koncentraciju, gde je dominantno visoko slaganje (50%) (v. Grafikon 9).

Odvijanje online nastave rumunskog jezika po izboru putem platformi (Zoom, Skype, Google Meet i sl.) deluje ometajuće na moju pažnju i koncentraciju.

16 responses

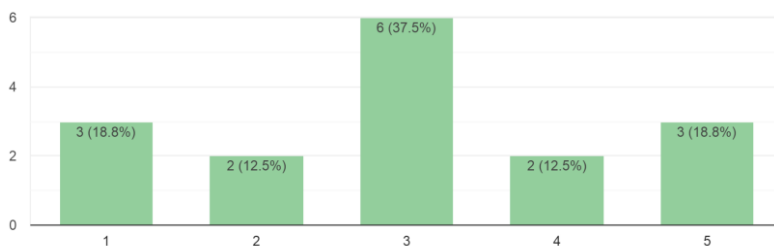
Grafikon 9. Onlajn nastava rumunskog jezika deluje ometajuće na moju pažnju

Moguće je da su studenti pogrešno razumeli dve suprotstavljene tvrdnje, da nisu bili sigurni na šta se tačno ometajući faktor ili faktor koji pozitivno utiče na pažnju u ovom kontekstu odnosi. Moguće je da su dati odgovori bili u kontra

smeru od ponuđene skale (opcija 5 umesto opcija 1), te su se studenti u stvari nehotice slagali sa tvrdnjom da ih nastava ometa, ili je sva sugestivnost zapravo otišla u smeru rasipanja odgovora, jer je to zaista i stanje u uslovima ovakve nastave – da pažnja i koncentracija zaista variraju, da subjektivni osećaj studenata o tome takođe varira, kao i da su poželjni odgovori često van uticaja predvidivih faktora. Svakako ne smemo izostaviti ni najobičniji faktor greške.

Treći blok pitanja, koji obuhvata pitanja u vezi sa konceptom blagostanja, brige i svesti studenata o mentalnom zdravlju tokom pohađanja onlajn nastave rumunskog jezika kao stranog, sastavljen je za potrebe uvida u stavove studenata prema mentalnom zdravlju u uslovima onlajn nastave. Zanimalo nas je da li studenti obraćaju pažnju na taj aspekt zdravlja i blagostanja prilikom učenja, u našem slučaju prilikom učenja stranog jezika, i u kojoj meri im je to bitno. Da li osećaju da je onlajn nastava rumunskog jezika sama po sebi bila adekvatna i u ovom domenu? Da li je bilo ometajućih faktora koji su doprineli povlačenju studenata pred zahtevima koje je pred njih postavljala onlajn nastava stranog jezika, što je moglo rezultirati lošijim uspehom studenata, iskrivljenom percepcijom predmeta, gradiva i samog jezika, osećanju neadekvatnosti da se taj strani jezik uopšte uči i sl. Što se osećaja sigurnosti tiče, stavovi studenata u najvećem broju slučajeva pokazuju slaganje sa tvrdnjom da se na onlajn nastavi rumunskog jezika osećaju sigurno (65%). Da li su se studenti osećali izloženima na nastavi i u kojoj meri, ostaje upitno, pre svega jer odgovori studenata variraju. To može biti usled nerazumevanja pitanja, naročito što se najveći procenat slaganja nalazi pod opcijom 3, na sredini skale, gde bi najadekvatniji odgovor bio „Nisam siguran/a”. Izloženost je u ovom kontekstu podrazumevala osećaj u rasponu od ranjivosti i osetljivosti do ugroženosti, što sa sobom nosi negativnu konotaciju i svakako negativno utiče na blagostanje studenata na nastavi, na njihovo aktivno učešće i napredak (v. Grafikon 10).

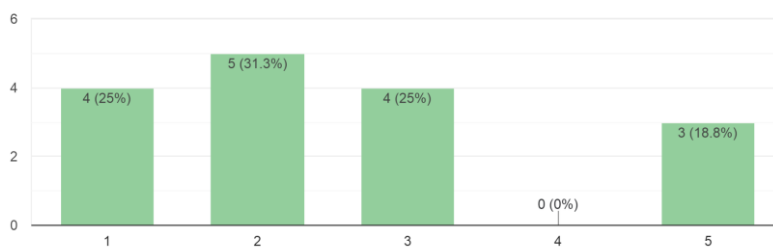
Osećao/la sam se izloženo tokom online nastave rumunskog jezika kao stranog.
16 responses

Grafikon 10. Osećao/la sam se izloženo tokom onlajn nastave rumunskog jezika

Visoka varijabilnost u odgovorima studenata najzastupljenija je u trećem bloku pitanja. Individualne razlike su u ovom kontekstu najizraženije, u vidu različitih potreba i navika studenata, tipova učenika i tipova ličnosti i sl. Kod uzorka ispitanika kojima je zajedničko samo to što su učili rumunski jezik kao strani i fakultet koji pohađaju, visoko variranje je svakako očekivano naročito kod pitanja o ličnim stavovima, navikama i osećanjima. Kada su u pitanju iznošenje stavova, osećaj sramote prilikom aktivnog učešća u onlajn nastavi rumunskog jezika, kao i osećaj anksioznosti i spremnosti za takav vid nastave, odgovori pokazuju slaganje između opcija 1 i 3. Na osnovu toga zaključujemo da se studenti ne slažu ili nisu sigurni da li se nose sa pomenutim poteškoćama pri učešću u onlajn nastavi rumunskog jezika. Na osnovu nešto manjeg procenta slaganja sa opcijom 5, koja nasuprot nešto većim procentima neslaganja, ukazuje na to da ima studenata koji navedene poteškoće smatraju pravim poteškoćama, prepoznaju ih i osećaju, možemo pretpostaviti da određeni broj studenata može biti oštećen, ugrožen ili izložen zbog osećaja sramote, anksioznosti i nespremnosti tokom odvijanja nastave. Naročito ako nisu pronašli način da se efikasno suoče sa datim poteškoćama i ako nisu pokušali da pronađu adekvatne strategije za njihovo prevladavanje (v. Grafikon 11, Grafikon 12. i Grafikon 13).

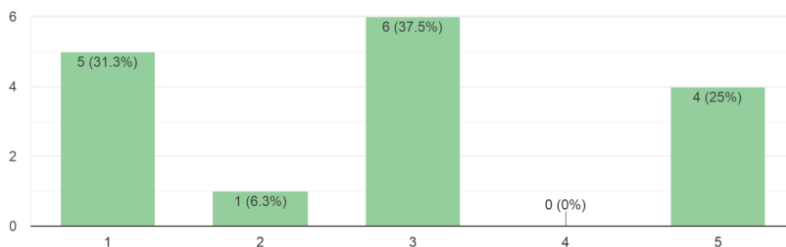
Osećao/la sam sramotu prilikom aktivnog učešća u online nastavi rumunskog jezika kao stranog.
16 responses

Grafikon 11. Osećao/la sam sramotu prilikom aktivnog učešća u onlajn nastavi

Ne osećam se potpuno spremno za učenje rumunskog jezika kao stranog u izolovanom, online okruženju.

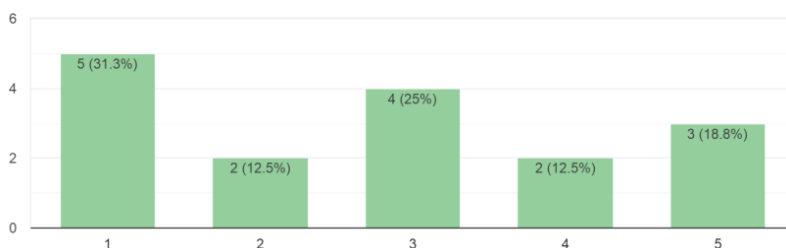
16 responses

Grafikon 12. Ne osećam se potpuno spremno za učenje rumunskog jezika u izolovanom, onlajn okruženju

Osećao/la sam se anksiozno neposredno pre početka online nastave rumunskog jezika kao stranog.

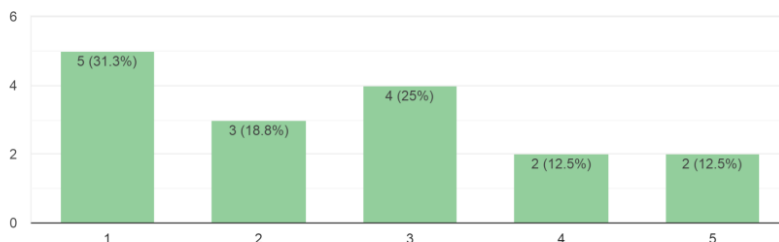
16 responses

Grafikon 13. Osećao/la sam se anksiozno neposredno pre početka onlajn nastave rumunskog jezika

Pored navedenih poteškoća, bitno je istaći i postojanje pritiska iz sredine u kojoj student živi i uči, koja je naročito promenila svoje karakteristike tokom pandemije virusa SARS-CoV-2, kada je onlajn nastava postala jedina opcija za pohađanje nastave. Studenti su i u ovom slučaju, delimično zbog već pomenutih individualnih razlika, drugačije percipirali ovakav tip pritiska, pa stoga odgovori i u ovom slučaju dosta variraju (v. Grafikon 14). Bio nam je značajan svaki odgovor, i da je student bio pod ometajućim pritiskom i da smatra da nije, jer nas to uslovljava da budemo empatični, prisutni i svesni različitosti potreba, osetljivosti i kapaciteta studenata na koje bismo trebali odgovoriti ili ih barem razumeti.

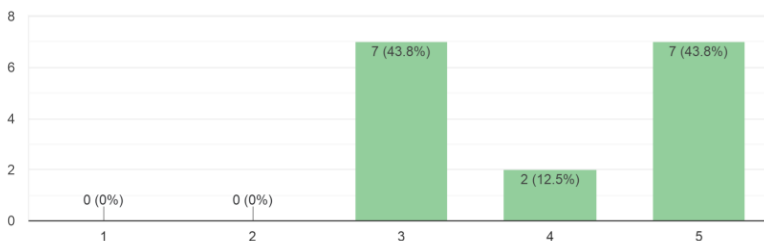
Tokom online nastave osećao/la sam da ne mogu da se fokusiram na gradivo rumunskog jezika kao stranog zbog pritiska (fakultet, mediji, društvo i sl.) u pandemijskoj situaciji.
16 responses

Grafikon 14. Tokom onlajn nastave osećao/la sam da ne mogu da se fokusiram na gradivo zbog pritiska u pandemijskoj situaciji

Nadovezujući se na osećaj pritiska sa kojim su se studenti potencijalno nosili tokom onlajn nastave rumunskog jezika – uslovljenog nešto drugačijim životnim okolnostima zbog pandemije virusa SARS-CoV-2 – studenti su ispitivani i o osećaju uključenosti i podrške, od strane profesora, kolega i nadležnih institucija. Kada je u pitanju poverenje prema kolegama i profesoru, studenti su u odgovorima pokazali visoko slaganje (69% i 62%) – da su mogli profesoru ili kolegama nesmetano reći šta ih muči. Kada je reč o poverenju prema institucijama, među odgovorima su prisutna dva odgovora – *nisam siguran/a* i *u potpunosti se slažem*, sa istim procentom slaganja (44%), što govori o prilično neujednačenom odnosu prema ovom tipu poverenja. Posebno ako uzmemo u obzir pandemijsku situaciju u kojoj je otpočela onlajn nastava. Pretpostavljamo da je mnoštvo nedoumica, sumnji i strahova (racionalnih ili iracionalnih) studente kočilo da potraže pomoć i na ovaj način (v. Grafikon 15).

Osećao/la sam poverenje u nadležne institucije (fakultet, savetovališta, centri za socijalni rad i sl.) da mogu da kažu šta me muči.
16 responses

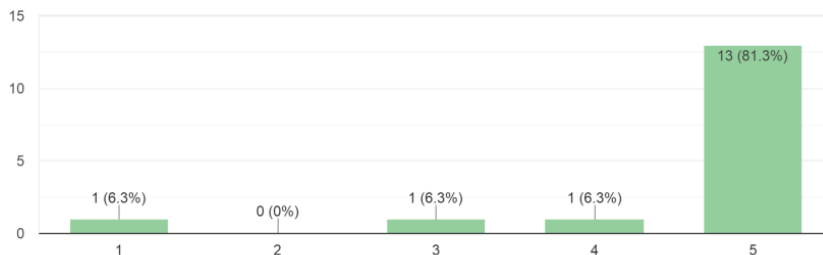

Grafikon 15. Osećao/la sam poverenje u nadležne institucije da mogu da kažu šta me muči

Zanimljivo je da se na osnovu procenta slaganja, u vezi sa tvrdnjom da tokom odvijanja onlajn nastave rumunskog jezika kao stranog studenti nisu imali osećaj da su studenti, s obzirom na to da se nastava odvijala kod kuće. Većina studenata je složna u konstataciji da se nisu osećali kao studenti u navedenoj situaciji nastave (56%). Ovakav rezultat može biti očekivan, jer govorimo o situaciji u kojoj su studenti nastavu pohađali iz udobnosti svog doma, a sva predavanja odvijala su se, najčešće, u jednoj sobi, odnosno bez promene sredine i uz odsustvo dinamičnosti na koju su studenti prethodno bili naviknuti tokom nastave uživo, što može govoriti u prilog postavljenoj hipotezi 2. (*Studentima je teže da budu u ulozi studenta iz udobnosti svog doma*).

Uprkos subjektivnom osećaju, studenti koji su bili deo onlajn nastave ističu slaganje sa tvrdnjama da je ovakav vid nastave učenja rumunskog jezika kao stranog bio veoma važno iskustvo za njih (81%) (v. Grafikon 16) i da su tokom ovog iskustva mnogo naučili o sebi i svojim potrebama (56%).

Uvođenje online nastave i učešće u online nastavi rumunskog jezika kao stranog smatram bitnim iskustvom.
16 responses

Grafikon 16. Učešće u onlajn nastavi rumunskog jezika kao stranog smatram bitnim iskustvom

Posmatrajući odnos između profesora i studenata tokom odvijanja onlajn nastave rumunskog jezika kao stranog, studenti su zaključili da su se odnos i komunikacija sa profesorom značajno promenili. U velikoj meri se slažu da je profesor bio vrlo angažovan i zainteresovan za njihove potrebe (81%) zarad njihovog blagostanja i dobrobiti tokom onlajn nastave rumunskog jezika kao stranog; slažu se takođe i sa tvrdnjom da nisu bili prepušteni sami sebi (69%). Na osnovu svih odgovora iz trećeg bloka ne bismo mogli lako da izvedemo zaključak i potvrdimo petu hipotezu, čak i kada bi uzorak ispitanih studenata bio veći. U većini prikupljenih odgovora, tačnije u više od 50%, ističe se tendencija ka slaganju sa

izjavama da su se studenti osećali sigurno, kao da nisu prepušteni sami sebi i da mogu da potraže pomoć, što su svakako pozitivni faktori od kojih bismo mogli očekivati istovetan efekat na osećaj blagostanja i sigurnosti studenata tokom pandemije virusa SARS-CoV-2 (Covid 19), uz izgradnju resursa koji bi osećaj sigurnosti prolongirali i u periodu neposredno nakon pandemije u kojem su postepena adaptacija i osećaj sigurnosti ključni faktori osećaju subjektivnog blagostanja i uspešnosti na polju rada, odnosno učenja.

4. ZAKLJUČAK

Različiti modeli onlajn nastave putem platformi, aplikacija i vidova samostalnog učenja prisutni su u nastavi jezika već duže vreme, naročito kada su u pitanju svetski jezici (engleski, nemački, francuski, itd.). Ekspanzijom influensera (*influencer*³) i tutorijala (*tutorial*⁴) putem društvenih mreža (*social media*⁵), nastava jezika dobija drugačije percepcije, ali, čini se, i drugačiji cilj. U svakom slučaju, o kom god vidu nastave govorili, na prvom mestu su uvek student/učenik i njegovo mesto u celom nastavnom procesu. Kada se izmestimo u domen nastave jezika nešto drugačijeg statusa (egzotični jezici, jezici manjinskih grupa, izolovani i marginalizovani jezici i sl.) okolnosti, uslovi i ciljevi nastave se menjaju. Uključenost, vidljivost i dostupnost pomenutih jezika trebalo bi da su u prvom planu kako bi se kod učenika probudila želja za participacijom, a posledično i razvio osećaj uključenosti i pripadnosti toj grupi. U kontekstu ovog istraživanja bavili smo se učenjem stranog jezika manjinske grupe, odnosno rumunskog jezika kao stranog. Veoma je važno bilo istaći njegov status i razvoj tokom protekle decenije na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, koji se značajno promenio zarad ostvarivanja ranije pomenutih ciljeva. U tom trendu, onlajn nastava je tokom pandemije virusa SARS-CoV-2 (Covid 19) uvela značajnu promenu perspektive za nastavu svih jezika. Pred učenje rumunskog jezika postavila je nove ciljeve za koje

³ Influencer – uticajna osoba na društvenim mrežama, koja priprema sadržaj za promotivne svrhe na datoj društvenoj mreži koji je javnog karaktera i dostupan svima koji istu mrežu koriste.

⁴ Tutorijal – kratak prikaz ili uputstvo kako neki rešiti neki problem, bolje razumeti neku temu i sl., svojevrsno „uputstvo za upotrebu”.

⁵ Social media – društvene mreže, odnosno javne platforme ili aplikacije povezane na www (World Wide Web, odnosno Internet) koje nude širok sadržaj za pratioce, odnosno korisnike date mreže, uz mogućnost povezivanja korisnika, prodaje i promocije sadržaja, kao i širenje informacija putem izgrađene „mreže”.

je bilo potrebno primeniti nešto drugačiji pristup kako prema samom gradivu tako i prema studentima koji su deo nastavnog procesa. Gradivo i nastava su se odvijali putem onlajn platformi, konsultacije i korespondencija između nastavnika i studenata odvijala se takođe onlajn, na daljinu – gotovo dve godine. Vraćanjem na tradicionalni vid nastave, uživo i u prostorijama fakulteta, moguće je napraviti osvrt i izvući ono najvažnije, kao i izdvojiti sve mane i prednosti koje je onlajn nastava rumunskog jezika donela sa sobom – naravno, iz perspektive studenata. Uopšteno govoreći, studenti doživljavaju onlajn nastavu kao interesantan, prijatan i praktičan vid učenja. Uz adekvatno praćenje gradiva, putem onlajn nastave moguće je naučiti nešto novo i spremite ispite, ali je poželjno dobro vladati kompjuterskim veštinama. Međutim, kada se uporede oba vida nastave, izostaje potpuno slaganje o mogućnosti zamene tradicionalne onlajn nastavom. Onlajn nastava rumunskog jezika percipirana je kao dobro organizovana uz mogućnost za napredak, kao učenje jezika sa lakoćom i razumevanjem, doživljava se i kao manje stresan vid nastave stranog jezika u odnosu na tradicionalnu nastavu i kao podstičuća u kontekstu interesovanja za upoznavanje naroda i zemlje jezika koji se uči (Rumunije). Ono što među dobijenim rezultatima nije sasvim jasno tiče se individualnih razlika u vezi sa stresom, spoljašnjim i/ili unutrašnjim pritiscima, kao i faktorima koji ometaju pažnju i koncentraciju studenata tokom procesa učenja i usvajanja rumunskog jezika kao stranog. Stavovi se ne mogu jednoznačno pripisati niti jednom stavu, već samo kao tendencije ka slaganju ili neslaganju. Svaka od navedenih nedoumica ide u prilog nedostacima samog istraživanja, malom uzorku i potencijalnoj potrebi za drugačijom formulacijom nekih tvrdnji. Nijedna postavljena hipoteza ne bi mogla biti potvrđena ili opovrgnuta zbog navedenih razloga, ali služe kao osnova za dalja istraživanja, upoznavanje uzorka sa kojim se radi, bližem definisanju cilja istraživanja i iznalaženju adekvatnog tipa i dizajna upitnika za buduće radove. Postavljanjem hipoteza i analizom dobija se uvid u perspektivu anketiranih studenata i njihovih stavova, kreira se kompletnija slika o situaciji u kojoj se oni nalaze i o ishodima koje bi nastavnik mogao da anticipira i po potrebi prevenira, prilagođavajući svoj metod rada potrebama studenata (naročito u uslovima onlajn nastave jezika).

5. PREPORUKE ZA DALJU PRAKSU

Kreiranje sadržaja i korišćenje različitih alata u nastavi jezika zahtevaju dodatnu pripremu nastavnika i profesora. Ono što se u ovakvim situacijama (kada nastavnik izlazi iz svoje komforne zone i kada mora kreirati sadržaj i oblikovati čas u drugačijem okruženju) može preporučiti jesu svakako smernice, prema Jožefu

Kolpertu (2020) – deset poželjnih i nepoželjnih stavki u obrazovnom dizajnu (v. Tabelu 1). Tabela je prilagođena od strane Ivanić (2020).

Nepoželjno	Poželjno	Objašnjenje
Fokusirati se na rezultat.	Fokusirati se na proces .	Efikasnost okruženja za učenje zavisi uglavnom od njegovog dizajniranja: opsega koji je dizajniran na metodološki način.
Fokusirati se isključivo na proces instrukcija.	Fokusirati se prvo na proces dizajna .	Proces učenja i instrukcija nije isto što i proces dizajniranja. Postoje koraci koji se moraju preduzeti pre naglog donošenja rešenja.
Fokusirati se (isključivo) na instrukciju.	Fokusirati se (takođe) na autonomno učenje, saradničko učenje i vođenje .	Naše obrazovanje je i dalje poprilično bazirano na instrukcijama, a to može biti glavna prepreka za e-edukaciju.
Dati pedagogiji prednost.	Dati psihologiji prednost.	Fokusirati se najpre na mentalnu prihvatljivost, identifikovanje i samoregulisanje, pre primene didaktičkog/pedagoškog elementa. Tehnologija dolazi na kraju.
Fokusirati se na diskretne, izolovane elemente.	Fokusirati se na holistički, ekološki pristup.	Ekologija onog koji uči primenjuje se na njegov/njen celokupan i dinamičan sociokulturni kontekst i obuhvata sve šanse i resurse za učenje.
Fokusirati se na podučavanje na daljinu u hitnim situacijama.	Fokusirati se na multimedijalno učenje.	Prilagoditi Vaš proces učenja/instrukcija na osnovu individualnog/saradničkog, sinhronog/asinhronog , na daljinu/licem u lice, u grupi ili ne...
Fokusirati se na problematiku vezanu za COVID.	Fokusirati se na metod , ne na problem.	Dobro dizajnirana sredina za učenje je u stanju da se nosi sa specifičnim aktuelnim problemima u svetu.
Vrednovati okruženja za učenje.	Vrednovati razmišljanja u pozadini njihovog dizajna.	Kvalitet i prihvatljivost sredine za učenje zavisi manje od ukupnog zbira njenih karakteristika. („označenih kvadratića”) nego od njenog dizajna.

Primeniti teorije, modele i okvire kao takve.	Biti inspirisan relevantnim aspektima teorija, modela i okvira.	Tehnološko-pedagoško znanje sadržaja, instrukcioni model dizajna, jedinstvena teorija prihvatanja i korišćenja tehnologije, SAMR model – model za razumevanje dobre tehnologije, napredno kompjutersko okruženje, link univerzalnih podataka.
Koristiti termine za ubeđivanje i rutinska imena.	Objasniti zašto pominjete neki termin ili ime.	Ne obavljamo edukaciju, niti se držimo edukativne politike tako što prihvatamo ekstravagantan pristup, niti vršimo pritisak na nastavnike.

Tabela 1. Poželjno i nepoželjno u obrazovnom dizajnu, Jožef Kolpert (Ivanić 2020: 35–36).

LITERATURA

- Colpaert, J. 2020. *DOs and DON'Ts in Educational Design*. Pristupljeno 15. 9. 2020. URL: <<http://www.jozefcolpaert.net/>>.
- Đukić Mirzayantz, M. (2016). Učenje stranog jezika na daljinu u Srbiji: prikaz jednog modela. *Komunikacija i kultura online* 7: 183–197.
- Delošević, N. (2010). *LMS u E-učenju*. Diplomski rad. Univerzitet u Kragujevcu. Pristupljeno 1. 9. 2020. URL: <<https://dokumen.tips/documents/diplomski-rad-lms-u-e-ucenju.html>>.
- Ivanić, I. (2020). *Savremene tehnologije u učenju rumunskog jezika kao stranog*. Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Ivanić, I. and Popović V. (2021). Prednosti i nedostaci primene savremenih tehnologija u nastavi na rumunskom jeziku u Vojvodini, u *FiloRom 2021. Studii de filologie românească*, coord. I. Ivanić (Novi Sad: Facultatea de Filozofie, Universitatea din Novi Sad): 179–196.
- Ivanić, I. and Spariosu L. (2020). Picture of Romania on Social Network: Case Study, u *Digitalne medijske tehnologije i društveno-obrazovne promene* 9, ur. D. Pralica, S. Janjić (Novi Sad: Filozofski fakultet): 343–360.
- Ivanić, I., L. Spariosu and Sorin Vintila D. (2018). E-learning technologies and techniques in teaching the Romanian language as a foreign language: attitudes and assesment, in *InterKult 2017, Selected Papers from the Third International Conference Interculturalism in Education*, Vol. 1, eds. L. Spariosu, I. Ivanić, V. Petković (Novi Sad: Pedagogical Institute of Vojvodina, University of Novi Sad, Faculty of Philosophy): 167–188.

- Ivanić, I., Spariosu L., Sorin Vintila D. (2019). Primena novih tehnologija u nastavi rumunskog jezika u Vojvodini, in *FiloRom 2019. Studii de filologie românească. 65 de ani de la înființarea Facultății de Filozofie a Universității din Novi Sad*, coord. I. Ivanić, D. Sorin Vintilă, L. Spăriosu (Novi Sad: Facultatea de Filozofie, Universitatea din Novi Sad): 43–64.
- Janjić, I. (2017). *Fonetska i morfološka analiza grešaka u učenju rumunskog jezika kao stranog jezika*. Doktorska disertacija. Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Janjić, I. (2015). Learn anytime Romanian as a Foreign Language using Online, Mobile and Interactive Android Apps, in *Proceedings of the International Conference Communication, Culture, Creation: New Scientific Paradigms*, Vol. 1, eds. V. Popović, I. Janjić, S. Milancovici, E. Gagea (Arad, Novi Sad: „Vasile Goldiș” Western University of Arad & Faculty of Philosophy, University of Novi Sad): 426–435.
- Janjić, I. (2015). Technology in the Classroom: Teaching Romanian Language, Literature and Culture. *Studii de Știință și Cultură* 11 (2): 209–215.
- Janjić, I., Petković V., Grujić T. (2015). Key aspects of the use of information and communication technologies for students – future preschool teachers”, in *Rethinking education by leveranging the eLearning pillar of the Digital Agenda for Europe, The 11th International Scientific Conference „eLearning and Software for Education”*, Vol. 2 (Bucharest: „Carol I” National Defence University Publishing House): 173–180.
- Janjić, I., Petković V., Popović V. (2016). The influence of early use of technological innovation in the learning and development of independence/dependence in children, in *eLearning Vision 2020, The 12th International Scientific Conference „eLearning and Software for Education”*, Vol. 2, ed. I. Roceanu (Bucharest: „Carol I” National Defence University Publishing House): 120–125.
- Janjić, I., Popović V. (2015a). Effective implementation of eLearning Romanian Language and Literature Classes for University Students in Serbia, in *VirtualLearning – Virtual Reality, The 10th International Conference on Virtual Learning ICVL 2015* (Bucharest: Bucharest University Publishing House): 447–452.
- Janjić, I., Popović V. (2015b). Internet Public Library of Romanian language and literature – New world for students, in *Rethinking education by leveranging theeLearning pillar of the Digital Agenda for Europe, The 11th International Scientific Conference „eLearning and Software for*

- Education*”, Vol. 2, ed. I. Roceanu (Bucharest: „Carol I” National Defence University Publishing House): 467–473.
- Janjić, I., Puja Badesku M. (2012). Online Romanian Communism PhotoCollection, u *Međunarodna naučna konferencija: Digitalizacija kulturne i naučne baštine, univerzitetski repozitorijumi i učenje na daljinu: zbornik radova* (Beograd: Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet): 313–323.
- Janjić, I., Maria Sabo H. (2012). Some modern teaching methods used in teaching (Romanian) geography, u *Digitalizacija kulturne i naučne baštine, univerzitetski repozitorijumi i učenje na daljinu: zbornik radova* (Beograd: Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet): 359–367.
- Janjić, I., Spariosu L. (2015). Free Online Education: Online Games for Learning Romanian language, in *eLearning and Software for Education*, Vol. 2, ed. I. Roceanu (Bucharest: „Carol I” National Defence University Publishing House): 180–186.
- Janjić, I., Spariosu L. (2016). Moodle platform – assistant resource in learning Romanian as a foreign language in Serbia, in *eLearning and Software for Education*, Vol. 3, ed. I. Roceanu (Bucharest: „Carol I” National Defence University Publishing House): 97–101.
- Janjić, I., Ursulesku-Miličić R., Spariosu L. (2014). Issues of Learning the Romanian Language as a Foreign Language among Serbian Students. *Studii de Știință și Cultură* 10 (4): 11–16.
- Janjić, I., Ursulesku-Miličić R., Spariosu L. (2013). eLearning Romanian language in Serbia: website example, in *eLearning and Software for Education*, Vol. 2, ed. I. Roceanu (Bucharest: „Carol I” National Defence University Publishing House): 645–650.
- Janjić, I., R. Ursulesku-Miličić and L. Spariosu (2012). Facebook as a Medium for Exchanging Information among Students, in *Leveraging Technology for Learning, The 8th International Scientific Conference „eLearning and Software for Education”*, Vol. 2, ed. I. Roceanu (Bucharest: „Carol I” National Defence University Publishing House): 196–202.
- Janjić, I. and R. Ursulesku-Miličić (2014). Cultural dimensions in learning Romanian as a foreign language: technology in the classroom, in *Let’s build the future through learning innovation!*, The 10th International Scientific Conference „eLearning and Software for Education”, Vol. 2, ed. I. Roceanu (Bucharest: „Carol I” National Defence University Publishing House): 271–276.

- Popović, V. & Janjić, I. (2012). Features of E-Learning at Universities in Serbia, in *Leveraging Technology for Learning, The 8th International Scientific Conference „eLearning and Software for Education”*, Vol. 2, ed. I. Roceanu (Bucharest: „Carol I” National Defence University Publishing House): 511–517.
- Rajović, R., Petković V. and Ivanić I. (2018). Comparative Analysis of the Use of New Technologies and NTC Learning Method: A Case Study, in *eLearning challenges and new horizons Proceedings of the 14th International Scientific Conference „eLearning and Software for Education”*, Vol. 1, ed. I. Roceanu (Bucharest: „Carol I” National Defence University Publishing House): 203–211.
- Sabo, H. M. and Janjić I. (2012). Learning (Romanian) geography in the classroom or to distance?”, in *Present Environment and Sustainable Development*, Vol. 6 (Iasi: Alexandru Ioan Cuza University of Iasi): 75–79.
- Spariosu, L., Ursulescu-Miličić R. and Janjić I. (2013). Online translation dictionaries: example of the Romanian-Serbian and Serbain-Romanian online translation dictionary, in *eLearning and Software for Education*, Vol. 1, ed. I. Roceanu (Bucharest: „Carol I” National Defence University Publishing House): 214–219.

Ivana D. Ivanić
University of Novi Sad
Faculty of Philosophy

Ema B. Durić
University of Novi Sad
Faculty of Philosophy

Marija M. Nenadić Žurka
Romanian Academy of Sciences
“G. Călinescu” Institute of Literary History and Theory

IS ONLINE LEARNING ADEQUATE FOR ALL ROMANIAN LANGUAGE
STUDENTS?
A CASE STUDY

Summary

In the last three years, inevitable changes and adapting strategies have been “modus operandi” for every educational purpose and learning institution. Students and teachers all over the world have worked closely with, some may say, a common enemy or

hopeful friend – technology. All of the insecurities had to be set aside and one goal had to be fulfilled – a consistent and intact learning process in the online classroom environment. In this paper, the subject was adequacy, satisfaction and “having a peace of mind” during the long period of students’ online learning. The focus group were students at the Faculty of Philosophy (University of Novi Sad) that have been learning Romanian over the period of two years in an online learning system, developed as a response to the pandemic situation during SARS-CoV-2 virus. The students have been queried via a Google Forms questionnaire made specifically to inform authors and teachers of the Romanian language how their teaching plan was received, how students felt during online teaching and if they successfully understood and learned new language information, while (and if) feeling safe and sound at home. In the end, this process should have motivated them to learn even more about the Romanian language and culture while allowing them to pass the exams in the following semester without major difficulties. Preliminary results showed that students felt safe during online classes, that they found them interesting and beneficial, but the overall impression was that these could never completely take place in educational cycles and should be used as a source and one way of teachers approaching and getting familiar with technological advancements in language learning, because these represent a future in any learning situation, yet need to be carefully used and constantly questioned, adapted and improved for students’ needs and educational advancements yet to come.

Key words: online teaching, remote language learning, language teaching, Romanian language, COVID 19, pandemic.

Primljeno: 1. 9. 2022.
Prihvaćeno: 16. 12. 2022.